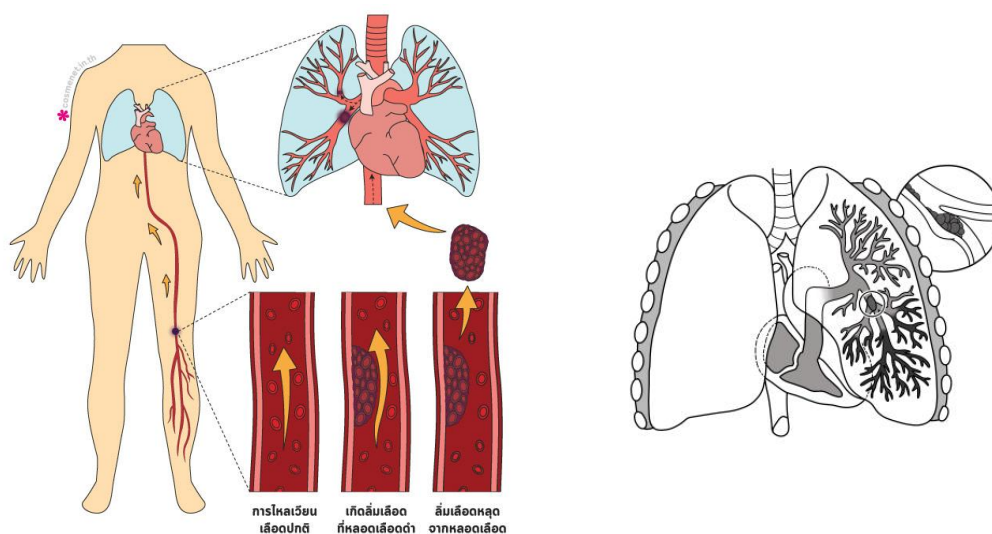

โรคลิ่มเลือดอุดตันในปอด (Pulmonary Embolism)

PE เป็นภาวะแทรกซ้อนเกิดจากการที่มีลิ่มเลือดเกิดขึ้นในหลอดเลือดดำและหลุดไปอุดที่หลอดเลือดที่ปอด (venous thromboembolism หรือ VTE) โดยมักมักเกิดที่บริเวณหลอดเลือดดำที่ขา มีส่วนน้อยที่เกิดบริเวณหลอดเลือดดำที่แขน กลไกที่ทำให้เกิดลิ่มเลือดมี 3 ปัจจัย (Virchow's triad) ได้แก่ (1) การไหลเวียนของเลือดลดลงเกิดจากร่างกายไม่ได้เคลื่อนไหว (immobilization) เป็นเวลานาน (2) มีความผิดปกติของเลือด ที่ทำให้เกิดลิ่มเลือดได้ง่าย (hypercoagulable states) (3) มีผนังหลอดเลือดดำที่ผิดปกติเกิดจากมี local trauma หรือมีการอักเสบ ก้อนลิ่มเลือดดังกล่าวหากเกิดขึ้นแล้วมีโอกาสสูงที่จะหลุดเข้าสู่หลอดเลือดดำ inferior หรือ superior vena cava ก่อนผ่านเข้าหัวใจห้องขวาและหลุดมาอุดกั้นที่หลอดเลือดในปอด ทำให้ เลือดดำไม่สามารถไปแลกเปลี่ยนก๊าซออกซิเจนเกิดภาวะออกซิเจนพร่อง (hypoxia) และหากก้อนลิ่มเลือดมีขนาดใหญ่จะทำให้มีการเพิ่มขึ้นของแรงเสียดทานในหลอดเลือดปอด (pulmonary vascular resistance) ทำให้ความดันในหัวใจห้องขวาสูงขึ้น และมีการเคลื่อน (shift) ของผนังกันหัวใจห้องล่างไปทางหัวใจห้องซ้ายล่าง ผลดังกล่าวร่วมกับปริมาณเลือดที่ผ่านเนื้อปอดมาสู่หัวใจห้องซ้ายก็ลดลง ทำให้ cardiac output ลดลง ผู้ป่วยจะมีความดันโลหิตต่ำลง ช็อก และเสียชีวิตในที่สุด

ปัจจัยเสี่ยง

ปัจจัยเสี่ยงของการเกิด VTE มีทั้งที่เป็นกรรมพันธุ์ (hereditary) และที่เกิดภายหลัง (acquired) ที่ พบบ่อย ได้แก่ การที่ร่างกายไม่ได้เคลื่อนไหว (เช่น หลังการผ่าตัดกระดูก หรือการผ่าตัดอื่นๆ ที่ต้องนอนนาน หรือการเดินทางที่นั่งกับที่นาน) ประวัติโรคมะเร็ง และภาวะที่ทำให้เกิดลิ่มเลือดได้ง่าย (hypercoagulable conditions) เช่น มี mutation ของ factor V leiden มีระดับ factor VIII สูงผิดปกติมีการขาด antithrombin III, protein C หรือ protein S หรือมี antiphospholipid และ anticardiolipin antibody เป็นต้น

ปัจจัยเสี่ยงของ venous thromboembolism

ปัจจัยเสี่ยงทางกรรมพันธุ์(hereditary factors)	ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดภายหลัง (acquired factors)	
ภาวะขาด antithrombin ภาวะขาด protein C ภาวะขาด protein S Factor V Leiden Activated protein C resistance ที่ไม่มี factor V Leiden Prothrombin gene mutation Dysfibrinogenemia ภาวะขาด plasminogen	ไม่มีการเคลื่อนไหว อายุมาก โรคมะเร็ง การเจ็บป่วยเฉียบพลัน การผ่าตัดใหญ่ ตั้งครรภ์และช่วงหลังคลอด การใส่สายในหลอดเลือดดำส่วนกลาง ใส่อุปกรณ์ที่ให้อยู่นิ่ง (immobilizer) หรือเฟือก โรค polycythemia vera Antiphospholipid antibody syndrome ยาคุมกำเนิด	การรักษาที่ใช้ฮอร์โมนทดแทน เฮปาริน การรักษาให้ยาเคมีบำบัด ความอ้วน การบาดเจ็บ บาดเจ็บไขสันหลัง

อาการแสดงทางคลินิก

ผู้ป่วยมักจะมีอาการหายใจหอบเหนื่อยมากอย่างกะทันหัน ใจสั่น แน่นหน้าอก (pleuritic pain) บางรายมีอาการหน้ามืดเป็นลม หรือหมดสติ พบไม่บ่อยที่ผู้ป่วยจะมีอาการไอเป็นเลือดซึ่งเกิดจากการที่มีการตายของเนื้อปอด ตรวจร่างกายผู้ป่วยมักหายใจเร็ว มีระดับออกซิเจนในเลือดต่ำ (hypoxemia) หัวใจเต้นเร็ว และมีหลอดเลือดดำที่คอโป่ง (elevated jugular venous pressure) ฟังปอดมักปกติหรืออาจฟังได้เสียงวี๊ด (wheezing) ในหลอดลม บางครั้งอาจได้ยินเสียงการเสียดสีของเยื่อหุ้มปอด (pleural rub) ได้ อย่างไรก็ตาม พบว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ป่วยไม่มีอาการ หรือมีอาการไม่มาก การที่จะวินิจฉัยให้ได้จึงขึ้นอยู่กับความสงสัยของแพทย์ผู้ดูแลเป็นสำคัญ ในรายที่มีลิ้มเลือดขนาดใหญ่ไปอุดในหลอดเลือดปอด (massive PE) ผู้ป่วยจะตัวเย็น มีความดันต่ำ ซีกอก ร่วมกับมีอาการเขียวคล้ำ (cyanosis) ผู้ป่วยที่สงสัย PE ควรจะตรวจดูว่ามีขาหรือท้องบวม ปวด หรือไม่ ซึ่งมักเป็นข้างใดข้างหนึ่ง ในรายที่มีการอักเสบของหลอดเลือดดำร่วมด้วย อาจมีอาการแดงร้อนร่วมด้วย ถ้าพบว่ามีลักษณะของ deep vein thrombosis ดังกล่าวจะสนับสนุนการวินิจฉัยว่าเป็น PE มากขึ้น

การวินิจฉัยแยกโรค

ขึ้นอยู่กับอาการที่นำผู้ป่วยมาว่าจะเป็นอาการเหนื่อย ไอเป็นเลือด หรือเจ็บแน่นหน้าอก หรือโรคที่อาจ เป็นสาเหตุ และจำเป็นต้องแยกออกจาก PE ได้แก่

1. โรคปอด เช่น ปอดติดเชื้อ หลอดลมอักเสบเฉียบพลัน โรคหลอดลมอุดกั้นเรื้อรัง (COPD) หรือหอบหืด ลมในช่องโพรงเยื่อหุ้มปอด กระดูกซี่โครงหัก เยื่อหุ้มปอดอักเสบ น้ำในโพรงเยื่อหุ้มปอด มะเร็งปอด และความดันสูงในหลอดเลือดปอดที่ไม่ทราบสาเหตุ (primary pulmonary hypertension) เป็นต้น

- โรคหัวใจและหลอดเลือด เช่น หัวใจล้มเหลว กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด เชื้อหุ้มหัวใจอักเสบ น้ำในช่องเยื่อหุ้มหัวใจ ผนังหลอดเลือดแดงแออร์ตาฉีก (aortic dissection)
- โรคอื่นๆ เช่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ (musculoskeletal pain) และภาวะหายใจหอบมากเกินไป (hyperventilation) เป็นต้น

แนวทางการวินิจฉัยและการส่งตรวจห้องปฏิบัติการ

จากการซักประวัติตรวจร่างกาย สามารถบอกถึงความเป็น (pretest probability) ของ PE ได้โดยใช้ wells scoring system ถ้าคะแนนมากกว่า 6 ขึ้นไป โอกาสที่จะเป็น PE จะสูงมาก

Wells scoring system	คะแนน
ลักษณะอาการทางคลินิก	
• อาการเข้าได้กับ DVT	3
• การวินิจฉัยอื่นๆ มีโอกาสเป็นไปได้น้อยกว่า PE	3
• อัตราการเต้นหัวใจ >100 ครั้ง/นาที	1.5
• ประวัติไม่ได้เคลื่อนไหว หรือมีการผ่าตัดในระยะ 4 สัปดาห์ที่ผ่านมา	1.5
• ประวัติเคยเป็น PE หรือ DVT	1.5
• มีอาการไอเป็นเลือด	1
• โรคประจำตัว (กำลังรักษาอยู่ หรือภายใน 6 เดือนก่อนหน้านั้น)	1

โอกาสที่จะเป็นโรคหลอดเลือดดำอุดตันในปอด (PE)	
สูง	ถ้าคะแนน >6
ปานกลาง	ถ้าคะแนน 2-6
น้อย	ถ้าคะแนน <2

Wells Score PE

หัวใจเต้นเร็ว > 100
Tachycardia 1.5+

อัมพาต/อัมพฤกษ์ / ผ่าตัด
Immobilization/ Surgery 1.5+

คะแนน > 6
- ความเสี่ยงสูง
- โอกาสเป็น PE 50 %
- ทำ CT chest with contrast

คะแนน > 2
- ความเสี่ยงต่ำ
- โอกาสเป็น PE 5 %
- ประเมินแผนการส่งต่อ PERC ถ้า > 1 หรือ D-dimer

ลิ่มเลือดอุดตันขา (DVT)
DVT Sign and Symptoms 3+

คิดถึง PE มากที่สุด
No alternate diagnosis 3+

คะแนน > 2 และ < 4
- ความเสี่ยงปานกลาง
- โอกาสเป็น PE 20 %
- ต้อง D-dimer หรือ CT chest (ถ้าจำเป็น)

ไอเป็นเลือด 1+

โรคมะเร็ง 1+

PERC

- อายุ < 50
- ชีพจร < 100
- ออกซิเจนปลายนิ้ว > 95% (รูจมูกดำ/เขียว/ชมพู)
- ไม่ไอเป็นเลือด
- ไม่ได้ใช้ยาละลายลิ่มเลือด (no anticoagulant use)
- ไม่มีประวัติเลือดออกง่ายหรือผิดปกติ (no prior bleeding/abnormal bleeding)
- ไม่พบอาการหรือสัญญาณของโรคหัวใจหรือหลอดเลือด (no signs/symptoms of heart or vascular disease)
- ได้คะแนนทั้งหมด 0-5

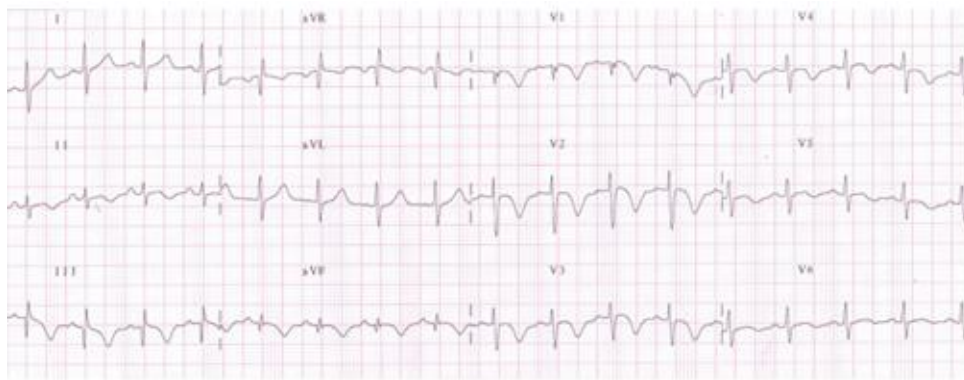

ขั้นตอนต่อไปคือ การส่งตรวจห้องปฏิบัติการต่างๆ ได้แก่

- ภาพถ่ายรังสีทรวงอก (chest X-ray) มักพบว่าปกติเป็นส่วนใหญ่ บางครั้งอาจพบว่ามีเนื้อปอด บางบริเวณที่มีปริมาณหลอดเลือดลดลง (regional hypo-perfusion) หรือเห็นมี infiltration ลักษณะ wedge shaped ที่บริเวณชายปอดที่เรียกว่า

“Hampton’s hump” ในกรณีที่มีการตาย ของเนื้อปอด ในรายที่เป็นเรื้อรังอาจพบว่าหลอดเลือดที่ขั้วปอดมีขนาดโตขึ้นและมี หัวใจห้องขวาโตขึ้น โดยปกติการส่งตรวจภาพด้วยรังสีทรวงอก มีประโยชน์ในการแยกสาเหตุอื่นๆ ออกไป มากกว่าการให้ การวินิจฉัย

- คลื่นไฟฟ้าหัวใจ (12 leads-ECG) ส่วนใหญ่พบว่าหัวใจเต้นเร็ว (sinus tachycardia) ลักษณะ classic ที่เรียกว่า S1Q3 T3 (ได้แก่ มี deep S-wave ใน lead I และมี Q-wave และ T-inversion ใน lead III) พบได้ไม่บ่อย แต่มีความจำเพาะค่อนข้างมาก นอกจากนี้ อาจพบมี T-inversion ใน leads V1 -V3 ได้และ right bundle branch block (CRBBB) บ่งบอกว่า หัวใจห้องล่าง ขวาทำงานผิดปกติ(right ventricular dysfunction)

- คลื่นเสียงสะท้อนหัวใจ (echocardiography) จะพบมีลักษณะของ right ventricular dysfunction กล่าวคือ หัวใจห้องล่าง ขวามีขนาดโต เบียดผนังกันหัวใจห้องล่าง (interventricular septum) ไปทางหัวใจห้องล่างซ้าย และมีลิ้นหัวใจไตรคัสปิดรั่ว (tricuspid regurgitation) บ่งบอกถึงความดันในปอดสูง (pulmonary hypertension) นอกจากนี้การตรวจคลื่นเสียงสะท้อน หัวใจยังสามารถใช้ในการแยกสาเหตุอื่นๆ ออกไป

- การตรวจระดับก๊าซในเลือดแดง (arterial blood gas, ABG) พบว่า มีระดับออกซิเจนในเลือดต่ำ (hypoxemia) ร่วมกับมี ระดับคาร์บอนไดออกไซด์ในเลือดต่ำ (hypocapnia) และมีค่า alveolar-arterial oxygen gradient กว้าง อย่างไรก็ตามอาจพบ ABG ปกติได้ร้อยละ 20 ของผู้ป่วย

- ค่า biomarkers ต่างๆ ที่พบว่าสูงกว่าปกติ ได้แก่

- ♣ D-dimer ซึ่งเกิดจากการที่ fibrin ถูกย่อยสลายโดย plasmin บ่งบอกว่ามีกระบวนการสลายลิ่มเลือดเกิดขึ้น ภายในร่างกาย (endogenous thrombolysis) ถ้าค่า D-dimer ปกติจะ สามารถ exclude การวินิจฉัย PE ออกไปได้แต่หากค่าที่ วัดได้สูงกว่าปกติก็สนับสนุนว่าน่าจะเป็น PE อย่างไรก็ตามพบว่า ค่า D-dimer นี้จะไม่จำเพาะสำหรับ PE เท่านั้น แต่อาจพบ ได้ในผู้ป่วยโรคอื่นๆ เช่น กล้ามเนื้อหัวใจตาย ปอดอักเสบ ติดเชื้อในกระแสเลือด มะเร็ง หญิงตั้งครรภ์ช่วงไตรมาสที่ 2 และ 3 และหลังการผ่าตัดใหม่ เป็นต้น

- ♣ Troponin-I หรือ T และ Pro-Brain-type natriuretic peptide อาจสูงกว่าปกติได้ บ่งบอกถึงการตายของ กล้ามเนื้อหัวใจห้องล่างขวา(right ventricular infarction)และ RV overload ตามลำดับ ซึ่งสัมพันธ์กับการพยากรณ์โรคที่ไม่ดี

สำหรับการตรวจเพื่อยืนยันการวินิจฉัย PE ได้แก่ ventilation perfusion (V/Q) scan และ/หรือ spiral computerized tomography (CTA) ทั้งสองวิธีก็มีข้อดีและข้อจำกัดแตกต่างกัน ข้อดีของ V/Q scan คือใช้ ปริมาณรังสีและสารทึบแสง (contrast) ที่น้อยกว่า แต่ผลอาจจะไม่แน่ชัดหากผู้ป่วยมีความผิดปกติของปอดอยู่เดิม และผลของ V/Q scan จะรายงานออกมาเป็นโอกาสความน่าจะเป็น (probability) ในขณะที่การทำ CTA จะสะดวกกว่า ในกรณีที่ฉุกเฉิน และมีความแม่นยำ โดยเฉพาะสงสัยว่ามีลิ่มเลือดขนาดใหญ่ที่ขั้วปอดหรือ บริเวณแขนงส่วนต้นในปอด (subsegment) ซึ่งจะเห็นชัดเจน

การรักษา

การรักษาเบื้องต้น ได้แก่ การฟื้นฟูชีพ (resuscitation) ในกรณีที่ผู้ป่วยมีอาการช็อก หรือหัวใจวาย และการให้การรักษาระยะโรค ได้แก่ การให้ยาละลายลิ่มเลือด (thrombolytics) และ/หรือยาต้านลิ่มเลือด (anticoagulant) การฟื้นฟูชีพ ได้แก่ การแก้ไขภาวะขาดออกซิเจนในเลือดโดยการให้ ออกซิเจน ถ้าผู้ป่วยยังไม่รู้สึกตัวอาจต้องมีการใส่ท่อหลอดลมคอ (endotracheal tube) เพื่อช่วยการหายใจ ให้สารน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณไหลเวียนของเลือดหากผู้ป่วยยังมีความดันเลือดต่ำ ร่วมกับให้ยากระตุ้นการบีบตัวของ หัวใจ (inotropic agents) เช่น dopamine หรือepinephrine ทางหลอดเลือดดำ

การให้ยาละลายลิ่มเลือด (thrombolysis)

ข้อบ่งชี้ในการให้ (Indications) ได้แก่

1. ผู้ป่วย massive PE ที่มาด้วยอาการช็อก หรือมีความดันเลือดต่ำ (hypotension)
2. ผู้ป่วย submassive PE ที่แม้ว่าความดันเลือดปกติแต่ตรวจด้วยคลื่นเสียงสะท้อน หัวใจ (echocardiography) หรือ CT/MRI พบว่ามีหัวใจห้องขวาโตและความเสียหายนต่อหัวใจห้องขวาสูง (right ventricular strain) ร่วมกับมีค่า Pro-BNP และ Troponin สูงขึ้น บ่งบอกว่ามีการทำงานของหัวใจห้องล่างขวาที่ผิดปกติ (right ventricular dysfunction)

สำหรับในผู้ป่วยที่ไม่มีอาการ (asymptomatic PE) และผลการตรวจไม่มีลักษณะที่บ่งบอกถึงความเสียหายนต่อหัวใจห้องขวาสูง การให้ยาละลายลิ่มเลือดอาจเสี่ยงต่อการเกิดเลือดออกผิดปกติมากกว่า ประโยชน์ที่จะได้รับ (ร้อยละ 3 เกิดมีเลือดออกในสมอง) จึงไม่แนะนำให้ สำหรับยาละลายลิ่มเลือดที่ได้รับการรับรองให้ใช้ใน PE ได้แก่ streptokinase, urokinase (ไม่มีใช้ในปัจจุบัน), rt-PA และ tenecteplase เป็นต้น พบว่ายาละลายลิ่มเลือดจะออกฤทธิ์ได้ดีผู้ป่วยจะต้องมาเร็ว ในรายที่มีลิ่มเลือดมาแล้วหลายๆวัน (มากกว่า 3-5 วัน) ผลการรักษามักจะไม่ดี อย่างไรก็ตาม แม้การให้ยาละลายลิ่มเลือดจะเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในการรักษา PE ในกลุ่มที่เป็น massive และ submassive PE แต่ยังไม่มีการศึกษาใดๆ ที่มีจำนวนผู้ป่วยที่มากพอที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่ายาละลายลิ่มเลือดมีผลต่ออัตราการรอดชีวิต หากแต่พบว่าอาจจะทำให้ความดันปอดลดลง (pulmonary artery pressure) และการทำงานของ หัวใจห้องขวาดีขึ้น

สำหรับการผ่าตัดเอาลิ่มเลือดออก (surgical embolectomy) มีข้อบ่งชี้ในกรณีที่ 1) ผู้ป่วยมีอาการช็อก 2) มีข้อห้าม (contraindications) ในการให้ยาละลายลิ่มเลือด 3) ในกรณี chronic pulmonary embolism ที่มีความดันในปอด (pulmonary hypertension) ที่สูงมาก

การให้ยาด้านลิ่มเลือด

การให้ยาด้านลิ่มเลือด เช่น unfractionated heparin หรือ low molecular weight heparin (LMWH) ยังคงเป็นยามาตรฐานที่ใช้รักษา ได้มีการศึกษาการใช้ LMWH พบว่า มีประสิทธิภาพในการรักษาเช่นเดียวกับ unfractionated heparin ข้อดีคือ วิธีการให้ยาที่สะดวก สามารถฉีดได้ผิวหนัง และให้วันละครั้ง หรือวันละสองครั้ง และไม่จำเป็นต้องเจาะเลือดมอนิเตอร์ สำหรับข้อดีของการให้ unfractionated heparin คือสามารถที่จะแก้(reverse)ฤทธิ์ได้เร็วหลังจากที่หยุดยา 4-6 ชั่วโมง แต่การให้จำเป็นต้องมีการมอนิเตอร์อย่างสม่ำเสมอ โดยปรับค่า activated partial thromboplastin time (APTT) ให้มีค่าประมาณ 2 เท่าของค่าปกติสูงสุด การป้องกันภาวะลิ่มเลือดในหลอดเลือดดำ (VTE prophylaxis) โดยการให้ heparin ขนาดต่ำๆ (low dose) อาจจะพิจารณาให้ในผู้ป่วยที่นอนโรงพยาบาลอย่างเฉียบพลัน และผู้ที่จะต้องเข้ารับการผ่าตัดซึ่งต้องนอนอยู่บนเตียงนานๆ พบว่าทำให้ลดอุบัติการณ์ของ DVT/PE ในผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้

ขนาดยาและวิธีการให้ยาละลายลิ่มเลือด และยาด้านลิ่มเลือด ใน pulmonary embolism

• การให้ยาละลายลิ่มเลือด (thrombolytic agents)	• การให้ยาด้านลิ่มเลือด (anticoagulants)
- Streptokinase 250,000 ยูนิต ฉีด bolus ใน 30 นาที ตามด้วยหยด เข้าหลอดเลือดดำ 100,000 ยูนิต/ชั่วโมง เป็นเวลา 24-48 ชั่วโมง - Alteplase (rt-PA-actilyse) 100 มก. หยดทางหลอดเลือดดำ ใน 2 ชั่วโมง - Tenecteplase 0.5 มก./กก. ฉีดเข้าหลอดเลือดดำทันที ใน 5-10 วินาที (1 vial มี 40 มก.เท่ากับ 8,000 ยูนิต)	- Unfractionated heparin (ฉีดเข้าหลอดเลือดดำ) ฉีด 5,000 ยูนิต bolus (หรือ 60-80 ยูนิต/กก.) และหยดต่อด้วย อัตราเริ่มแรก 1,000 ยูนิต/ชั่วโมง (หรือ 14-18 ยูนิต/กก.) เป้าหมาย APTT 1.5-2.5 เท่าของค่าปกติ (60-80 วินาที) ให้เฉพาะตามหลังจากให้ rt-PA หรือ tenecteplase ครบ dose แล้ว หรือ - Low molecular weight heparins (ฉีดใต้ผิวหนัง) เช่น enoxaparin 1.5 มก./กก. วันละครั้ง หรือ 1 มก./กก. วันละ สองครั้ง ในผู้ป่วยที่สูงอายุหรือมีไตวาย ให้ลด dose ลง เช่น enoxaparin 1 มก./กก. วันละครั้งและมีการมอนิเตอร์ระดับ anti-Xa ถ้าอยู่ในที่ที่ทำได้

Warfarin

Warfarin เป็นยาด้านลิ่มเลือดแบบรับประทานที่ใช้กันอย่างแพร่หลาย แนะนำให้เริ่มรับประทาน 2-3 วัน ก่อนที่จะหยุด heparin เนื่องจากทั้ง protein C และ protein S เป็น vitamin K dependent ดังนั้นการให้ warfarin อาจทำให้เกิดภาวะ hypercoagulable ชั่วคราว ระยะเวลาในการให้ยาด้านลิ่มเลือดโดยทั่วไปให้ 6 เดือน สำหรับการเกิด PE ครั้งแรก ในกรณีที่ไม่สามารถหาปัจจัยเสี่ยงที่สามารถแก้ไขได้หรือไม่ทราบสาเหตุ (idiopathic PE) แนะนำอาจให้ยาด้านลิ่มเลือดตลอดชีวิต ข้อควรระวังคือการใช้ warfarin ในช่วงแรกของการตั้งครรภ์อาจทำให้เกิดความพิการแต่กำเนิดได้ (teratogenicity) จึงควรหลีกเลี่ยงไปใช้ heparin โดยเฉพาะในระยะ 3 เดือนแรกของการตั้งครรภ์

การใส่ vena caval filter

ข้อบ่งชี้ในการใส่ vena caval filter เพื่อป้องกันการเกิดลิ่มเลือดที่อาจจะหลุดไปอุดตันที่ปอด ได้แก่ ผู้ป่วยที่ไม่สามารถให้ยาต้านลิ่มเลือดได้ เช่น จะต้องผ่าตัด หรือมีเลือดออก หรือยังเกิดมี DVT หรือ PE แม้ได้ ยาละลายลิ่มเลือดตลอด การใส่อาจเป็นแบบชั่วคราวและเอาออกภายใน 12 สัปดาห์หรือใส่แบบถาวรก็ได้ พบว่าในระยะยาวผู้ป่วยที่ใส่ filter มีอุบัติการณ์การเกิด DVT ได้บ่อยขึ้น ดังนั้นในผู้ป่วยที่ไม่มีข้อห้ามการให้ยาละลายลิ่มเลือดอีกต่อไป ก็ควรที่จะรับประทาน ยาละลายลิ่มเลือดร่วมด้วย เพื่อป้องกัน DVT และป้องกันตัว filter อุดตัน

ผลการรักษาและการพยากรณ์โรค

ผู้ป่วย PE ที่มีอาการ (symptomatic) มักจะเสียชีวิตร้อยละ 10 ภายใน 1 ชั่วโมงแรกหลังจากที่มีอาการ ในกลุ่มผู้ป่วย ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็น PE อัตราตายจะประมาณร้อยละ 10 ที่ 2 สัปดาห์ และร้อยละ 25 ที่ 1 ปี อย่างไรก็ตามร้อยละ 20 ของสาเหตุการเสียชีวิตภายใน 1 ปีแรกหลังเกิด PE มักจะเกิดจากโรคที่ผู้ป่วยเป็นอยู่เดิมได้แก่ โรคมะเร็ง, โรคทางปอด และ หัวใจ

ตัวบ่งชี้ในการพยากรณ์โรคที่ไม่ดี ได้แก่

- 1) ความดันเลือดที่ต่ำหรือช็อก
- 2) การลดลงของ cardiac output
- 3) การเพิ่มขึ้นของแรงเสียดทานในปอด (pulmonary vascular resistance)
- 4) การทำงานของหัวใจห้องล่างขวาที่ผิดปกติ(right ventricular dysfunction)

ผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่เป็น acute PE จะมีอาการทางคลินิกและผลการตรวจภาพรังสีทรวงอกที่ดีขึ้น มีส่วนน้อยที่จะมี ลิ่มเลือดค้างอยู่ (persistent thrombus) ในกรณีดังกล่าวการตรวจ V/Q scan อาจพบว่าจะมีความผิดปกติ (defect) ได้ แม้ว่าจะเวลานานกว่า 6 สัปดาห์ไปแล้ว การที่มีลิ่มเลือดค้างอยู่ทำให้เกิดภาวะความดันในปอดสูง (pulmonary hypertension) หรือที่เรียกว่า chronic thromboembolic pulmonary hypertension ซึ่งพบได้ร้อยละ 4 ผู้ป่วยที่มีอาการนี้อาจ จำเป็นต้องได้รับการผ่าตัดเอาลิ่มเลือดออก (pulmonary thromboemblectomy หรือ thromboendarterectomy) ผู้ป่วยบางราย มีหลอดเลือดดำอักเสบ (phlebitis) หลังจากเกิด DVT และทำให้เกิดเป็น chronic venous insufficiency การรักษาได้แก่ การ ใส่ compression stocking และให้ยาต้านลิ่มเลือดรักษาหากเพิ่งมีอาการของ DVT

ข้อวินิจฉัยการพยาบาล

-เสี่ยงต่อภาวะพร่อง O₂ เนื่องจากประสิทธิภาพการแลกเปลี่ยนแก๊สลดลงจาก PE

เกณฑ์การประเมินผล -หายใจ RR=16-20/min

-SpO₂ >95%

-no cyanosis

-P/F ratio > 300

กิจกรรมการพยาบาล

- Observe pattern การหายใจ อาการเหนื่อยหอบ secretion cyanosis

- Record V/S ,monitor EKG,SpO₂

- on ET tube care c ventilator

- ดูแลจัดท่า fowler's position

- กระตุ้น Deep Breathing exercise + effective cough

- Suction clear airway prn

- ใ้ enoxaparin 0.4 ML SC Q 12 hr. ตามแผนการรักษา+observe bleeding

- พ่น Berodual 1 NB q 4 hr. with prn for dyspnea

- ติดตามผล ABG

จัดทำโดย

น.ส.วรรณรัตน์ หันจันทร์